

Андрій Сергійович СКІРКА

здобувач,
Тернопільський національний економічний університет
E-mail: skirka92@mail.ru

ТЕОРЕТИЧНА СУТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Скірка, А. С. Теоретична суть і необхідність гарантування вкладів фізичних осіб [Текст] / Андрій Сергійович Скірка // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2015. – Том 19. – № 1. – С. 162-170. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У сучасних соціально-економічних умовах особливо актуальним є залучення в економіку України фінансових інвестиційних ресурсів, коштів, котрі б спрямовувалися на зростання виробництва та реального сектору. Заощадження населення є одним з найбільших їх джерел. Метою дослідження є аналіз та подання теоретичної сутності категорії «заощадження», обґрунтування їх необхідності та залучення до вітчизняної банківської системи. В Україні проблема використання коштів населення в економіці має загальнодержавне значення.

У статті подано порівняльний аналіз визначення науковцями поняття «заощадження населення», на основі цього сформульовано власне, більш загальне. Вказано на функцію заощаджень як інвестиції в економіку держави через банківські установи. Наголошено, що саме заощадження фізичних осіб є головним джерелом формування ресурсної бази банків, котрі можуть виконувати роль кредитора національної економіки. Акцентовано увагу на посиленні довіри до банківських організацій. У цьому відіграє надзвичайно важливу роль ефективно побудована система страхування депозитів. Окреслено завдання цієї системи та проаналізовано низку світових банківських криз, котрі вказують на доцільність високорозвиненої системи гарантування вкладів фізичних осіб. Досліджено історію створення першої у світі системи гарантування депозитів під назвою «Федеральна корпорація страхування депозитів». А також подано історію її створення і в інших країнах світу. Наведено типи систем страхування банківських депозитів. За результатами нашого всебічного дослідження уточнено поняття заощадження, а також зазначено подальше посилення ролі довіри до банківських установ. Саме тому потрібно вдосконалювати систему гарантування вкладів фізичних осіб в Україні, це і буде покладено в основу наших наступних наукових розробок.

Ключові слова: заощадження; депозит; банк; страхування; вкладник.

Andrii Serhiiovich SKIRKA

PhD Student,
Ternopil Ntional Economic University
E-mail: skirka92@mail.ru

THEORETICAL NATURE AND NECESSITY OF DEPOSIT GUARANTEE FUND

Abstract

In the current socio-economic conditions the implementation of involvement in the economy of Ukraine of financial investment resources, funds that would be directed to increase production and real sector of economy are particularly relevant. People's savings are one of the largest sources of investment funds. The aim of study can be detrmind as the analysis and presentation of theoretical essence of category "savings", grounding of their necessity and involvement in the banking system of Ukraine. The problem of the use of public funds in the economy is of national importance.

The article presents a comparative analysis of the concept "savings". On the basis of the existing definitions of scholars the author has formulated his own definition. It has been pointed the function of savings as the investment in the economy of the state through banks. It has been indicated that exactly the individuals savings are the main

source of the banks' resources which can perform the role as creditor of the national economy. It has been emphasized the strengthening of confidence to banking institutions. The effectively constructed system of deposit insurance play an important role in this case. It has been analyzed the objective of this system and a number of international banking crises. They indicate the feasibility of the Deposit Guarantee system. It has been studied the history of the world's first system of deposit insurance which is called FDIC: Federal Deposit Insurance Corporation. Also it has been presented the history of its creation in other countries. The study presents the types of system of bank deposits insurance. The concept of savings is refined. It has been noted the further strengthening of the role of trust to banking institutions. It is necessary to improve the deposit guarantee system system in Ukraine. This very problem will become the basis of our future research.

Keywords: savings deposit; bank; insurance; depositor.

JEL classification: G21, G22

Вступ

З давніх-давен відомо, що банківська та грошово-кредитна системи – саме ті галузі діяльності, де найбільш динамічно й активно відображаються всі позитивні та негативні явища, що відбуваються в економіці будь-якої держави; вони сприяють розвитку промисловості і торгівлі, надають додатковий поштовх економічному зростанню.

Одним із важливих завдань грошово-кредитної системи є акумулювання фінансових ресурсів, які необхідні для реалізації інвестиційних та кредитних проектів. Це завдання виконують банківські установи. Важливою економічною основою діяльності комерційних банків є формування ресурсної бази, оскільки для здійснення своєї діяльності банки повинні мати у своєму розпорядженні певну суму грошових коштів, тобто ресурсів.

На нашу думку, саме заощадження населення є одним із найбільших і найстабільніших їх джерел. Тому розробка механізмів і забезпечення ефективного залучення та страхування таких коштів є важливим завданням економічного зростання та забезпечення ефективності функціонування банківської системи.

Питанню залучення коштів населення присвячені праці всесвітньо відомих вчених минулого, а також сучасних зарубіжних і вітчизняних економістів. Серед них Бакун О. [1], Ватаманюк О. З. [2], Вовчак О. Д. [3], Єфременко Т. І. [9], Кізіма Т. О. [13], Кейнс Дж. М. [12] та інші.

Мета і завдання статті

Метою статті є:

- подання теоретичної сутності заощаджень населення та аналіз їх впливу на банківську систему та економіку держави загалом;
- дослідження історії створення системи страхування депозитів;
- обґрунтування важливості підвищення довіри до банків, шляхом ефективною системи гарантування вкладів фізичних осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження

У науковій літературі існують різні трактування сутності «заощадження» як економічної категорії, оскільки є багато розбіжностей та невизначеностей, що пов'язано зі складністю та багатогранністю цього поняття.

Варто звернути увагу на деякі із визначень іноземних науковців. Дж. М. Кейнс визначав заощадження як надлишок доходу над тим, що витрачено на споживання [12, с. 71]. Е. Дж. Доланд і Д. Ліндсей, у своїй праці «Макроекономіка» під заощадженнями розуміють ту «частину доходів сімейних господарств, яка не використовується ними для придбання товарів і послуг, а також сплати податків» [7, с. 400]. Дж. Сломан, визнаючи сутність заощаджень, не пов'язує їх з витратами на споживання: «Заощадження — це дохід, який домашні господарства (і компанії) прагнуть не витратити, а відкласти на майбутнє» [23, с. 575].

Вітчизняна економічна наука також надає великої ваги ролі заощаджень населення у економіці, зокрема питанню залучення цих заощаджень у банківську систему, тому на сьогодні все частіше науковці дають дещо інше визначення поняття, які подано у табл. 1.

На нашу думку, доцільно подати більш узагальнене визначення терміну «заощадження» – це сукупність усіх грошових коштів фізичних або юридичних осіб, які формуються внаслідок скорочення особистого споживання, після здійснення витрат та сплати обов'язкових платежів, з метою їх подальшого використання чи інвестування у банківські установи, шляхом внесення грошових коштів на депозит; або ж подальше забезпечення власних потреб.

Перед населенням постійно постає важливе і у будь-якому разі сучасне питання: в якому вигляді доцільніше зберігати свої кошти і у якій валюті. Адже гроші заробити нелегко, а ще важче їх заощадити і вміти ними розпоряджатися, з метою отримання додаткового прибутку або, принаймні, не втратити від впливу інфляційних процесів те, що вже маєш. Вплив цих коштів на процеси, що відбуваються в економіці країни, мають багатогранний характер. Це пояснюється тим, що грошові заощадження населення:

- у формі депозитних вкладів виступають джерелами ресурсів кредитних організацій, потрібних для їх діяльності на фондовому та кредитному ринках;
- впливають на процеси, що відбуваються на валютному, товарному ринках і ринках нерухомості та ін;
- вони відіграють особливу роль в утворенні інвестицій в економіці.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз визначення сутності поняття “заощадження населення”

Автори	Визначення поняття
Ватаманюк О. З. [2, с. 8]	Зміна сукупності фінансових та нефінансових активів домашніх господарств (населення) за певний період часу
Дорофеева Н. О. [8, с. 128]	Частина грошових доходів населення, яка формується внаслідок скорочення поточного особистого споживання і призначена для того, щоб забезпечити потреби у майбутньому
Єфременко Т. І. [9, с. 28]	Використання грошових ресурсів з метою отримання майбутніх доходів або забезпечення майбутнього споживання
Жупанин В. В. [10]	Дана категорія відображає систему суспільних відносин між індивідами з приводу збереження грошових коштів для їх використання у майбутньому
Кізіма Т. О. [13, с. 243]	Частина доходів населення, яка залишається після сплати обов'язкових платежів та здійснення поточних споживчих витрат і яку члени домашніх господарств вкладають передусім у фінансові (рідше – нефінансові) активи з метою отримання майбутніх доходів або відкладають (виводять на певний період часу з особистого користування) з метою задоволення майбутніх потреб
Міщенко В. І. [14, с. 345]	Грошові вклади фізичних осіб, населення в банки з метою отримання додаткового доходу у вигляді процентів за надані у тимчасове користування власні ресурси
Юрій С. І., Федосов В. М. [17, с. 458]	Частина грошових доходів населення, яка не витрачається на споживання і призначена для забезпечення потреб у майбутньому

Можливість заощаджень бути інвестиціями – одна з важливих їх функцій, оскільки в інвестиції заощадження перетворюються після того, як вони трансформуються в інвестиційні кредити або в інвестиційні цінні папери – акції, облігації, векселі з терміном погашення більше ніж рік та ін.

Варто зауважити, що та частина заощаджень, яку населення вкладає у формі депозитів у банківську систему, залучається у господарський оборот та дозволяє банкам виконувати свою роль як основи платіжної системи країни, забезпечуючи рух грошових і фінансових потоків у національному господарстві, формувати необхідний суспільству позиковий капітал, прискорювати економічне зростання і підвищувати ефективність економіки, здійснювати кредитну емісію, впливаючи на грошову масу в обігу [3].

Заощадження фізичних осіб являє собою головне джерело фінансових ресурсів. Забезпечення цієї мети має цілий перелік позитивних наслідків: формування ресурсної бази банків та їх фінансових посередників; створення здорової конкуренції на ринку фінансових ресурсів; забезпечення приросту чистих інвестицій у реальному секторі економіки для забезпечення фінансових потреб господарюючих суб'єктів. Загальні обсяги заощаджень населення формуються під впливом численних економічних, соціальних і психологічних факторів.

Найважливішими з них є економічні, насамперед – обсяги отриманого реального доходу. На нашу думку, всі інші фактори мають похідний характер, зумовлюючи часові, структурні, інституціональні та ін. зміни в заощадженнях [6, с. 182].

Тому слід зазначити позитивний вплив інвестування заощаджень саме у банківські установи шляхом залучення коштів у вигляді депозитних ресурсів, який проілюстровано на рис. 1.

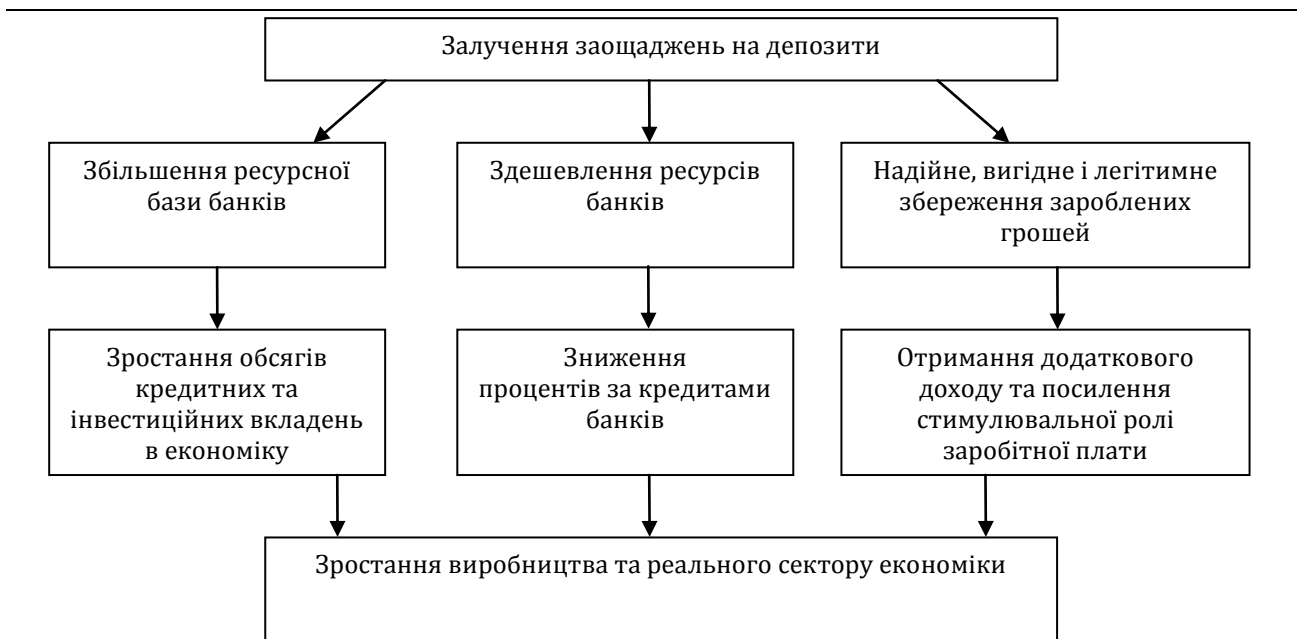

Рис. 1. Вплив заощадження на розвиток економіки

Щоб досягти прогресу у залученні вітчизняних інвестицій для потреб національної економіки, потрібно вдосконалити механізми трансформації заощаджень населення в інвестиційний капітал, а саме на розвиток промисловості та реального сектору економіки, і надати громадянам (фізичним особам) відповідні гарантії.

Банки, а також держава повинні зрозуміти, що вклади населення відіграють надзвичайно важливу роль у національній економіці. Депозитні кошти є головною рушійною силою для зростання економіки поряд з інноваціями та стабільним функціонуванням фінансового та фондового ринку. Посилення довіри населення до вітчизняної банківської системи як основного кредитора банків України підвищує їх ліквідність, що у свою чергу дозволяє банкам кредитувати економічно-стратегічні об'єкти, підприємства та певні галузі промисловості у довгостроковій перспективі. У кінцевому підсумку це все позитивно відображається на добробуті країни. Здійснення реформ неможливе без довіри населення до комерційних банків.

Коли відбувається навпаки – відтік (вилучення) вкладів із банків – це провокує паніку населення, банківську кризу, банкрутство окремих банків, що перериває фінансове посередництво, призводить до ланцюгової реакції та виникнення негативних явищ в економіці держави, і, отже, негативно впливає на сукупний попит, обмежує можливості для зростання економічної активності, що критично важливо для України в умовах політичних та соціальних заворушень.

Тому задля посилення довіри населення до банківських установ існують різного роду страхувальні структури та механізми захисту вкладів, які виконують роль забезпечення повернення вкладу (фонди гарантування та страхування депозитів фізичних осіб). Гарантування депозитів (вкладів) – є однією зі складових гарантій фінансової стабільності функціонування банківського сектору економіки. Основним аргументом на користь страхування вкладів є те, що це підтримує і сприяє фінансовій стабільності шляхом запобігання банкрутствам неефективних банківських установ

У багатьох країнах створені ефективні механізми, що захищають вкладників від інвестиційного ризику. До них належить і система депозитного страхування. Вона забезпечує захист вкладів у випадку банкрутства комерційного банку. Основна характерна риса і особливість системи страхування депозитів полягає у попередженні та подоланні паніки серед вкладників і відтоку депозитів.

Варто зауважити, що страхування та гарантування депозитів покликане вирішити два основних і унікальних завдання:

- забезпечити гарантії повернення вкладів вкладникам;
- сформувані на цій основі реальний механізм попередження кризи банківської ліквідності та масового вилучення коштів із депозитних рахунків у випадку несприятливої кон'юнктури і банкрутств банків [4].

Побудова ефективної системи страхування депозитів повинна захищати не тільки кошти вкладників, а й сприяти роботі з проблемними банками й, таким чином, запобігати виникненню кризових ситуацій у банківській системі.

Також слід зазначити, що дієва та досконала система страхування депозитів сприяє підвищенню

інвестиційної активності населення країни шляхом переведення готівкових заощаджень, у тому числі у валюті, в банківські вклади, оскільки вона забезпечує пом'якшення важких соціальних наслідків втрат дрібних і середніх вкладників, що можуть виникнути внаслідок банкрутства банків. Отже, основна функція страхування вкладів — регулювання втрат фінансового капіталу шляхом перерозподілу збитків між кредитними інститутами.

Для того, щоб аналізувати ефективність системи страхування депозитів, доцільно подати таке визначення, як комплекс заходів, спрямованих на захист вкладів і забезпечення їх гарантованого повернення у повному або частковому обсязі в разі банкрутства фінансової установи. Метою страхування депозитів є забезпечення довіри населення до вітчизняної банківської системи, захист інтересів вкладників, ефективність контролю за діяльністю банків [4].

До кризових явищ страхування вкладів значною мірою розглядалося як засіб для захисту вкладників. Світова фінансова криза робить актуальною проблему захисту інтересів вкладників фінансово-кредитних установ. У результаті зараз стало зрозуміло, що ефективні системи страхування вкладів мають важливе значення для підтримки суспільної довіри населення до банків та фінансової стабільності, особливо під час паніки. Банки відіграють вирішальну роль в економіці як фінансові посередники й відповідають за накопичення заощаджень. Зважаючи на те, що депозитні кошти населення на банківських рахунках у переважній більшості країн світу становлять ключове джерело фінансування економічного зростання, пошук і наукове обґрунтування шляхів удосконалення механізмів захисту банківських депозитів домогосподарств сьогодні потребує поглибленого вивчення.

Україна – це не єдина держава, яка зіткнулася із проблемами банківських криз та банкрутств банків. На нашу думку, слід навести деякі приклади із історії світових фінансово-банківських криз, із причинами виникнення та у хронологічному порядку:

- Криза 1825 р. розглядається вченими, як перша в історії міжнародна фінансова криза. Державний борг разом із збільшенням грошової маси призвели до спекулятивного ажіотажу на Лондонській фондовій біржі. Зростаючий дефіцит торгового балансу і вичерпання золотих резервів Банку Англії змусили збільшити облікову ставку, що спричинило крах фондового ринку [21].
- Криза 1890 р. – крах банку Baring. Найстаріший англійський банк Baring – кредитор залізниць та інших інфраструктурних проектів – збанкрутував. Банк Франції та Російський центральний банк надали Англії великий кредит, що допоміг країні впоратися з валютною кризою і провести санацію банку [20].
- Криза 1929-1933 рр. – час Великої депресії. 24 жовтня 1929 р. відоме як «Чорний четвер» на Нью-Йоркській фондовій біржі. Вартість цінних паперів впала на 60-70 %, різко знизилася ділова активність, був скасований золотий стандарт для основних світових валют. Різко зріс обсяг заощаджень, які жителі США зберігали в банках. За перші ж три роки депресії збанкрутували 4835 банків. А охоплене панікою населення намагалося за першої ж можливості вилучати свої заощадження з уцілілих банків, у результаті чого кількість грошей в обігу зросла з 454 млн.доларів у 1929 році до 5699 млн.доларів наприкінці 1932 року [22].
- Криза 1987 р. – спричинена відтоком капіталу інвесторів з ринків після сильного зниження капіталізації декількох великих компаній у США. Американський фондовий індекс Dow Jones Industrial впав на 22,6 %. Услід за американським ринком обвалу зазнали ринки Австралії, Канади, Гонконгу.
- Криза 1994-1995 рр. Відома як «Мексиканська криза». З країни було виведено 10 млрд.дол., що спричинило кризу банківської системи.
- Криза 2007-2009 рр., яка потрясла світову економіку, у той період відбувалося тривале швидке зростання кредитування та цін на активи, створення «бульбашок» у секторі нерухомості. Головною точкою у розвитку подій стала іпотечна криза в США, прояви якої спостерігалися ще з 2006 р. Криза subprime-кредитування спровокована діями Федеральної резервної системи США, яка надмірно знизила процентну ставку, а потім утримувала її на неадекватно низькому рівні, що зумовило зростання попиту та цін на нерухомість [19, с. 38]. «Детонатором» і точкою відліку фази кризи, що спричинила глобальне економічне «охладження», слід вважати 15 вересня 2008 р. – день, коли збанкрутував один із найбільших інвестиційних банків США – «Lehman Brothers». Реакція на інформацію щодо банкрутства цього банку викликала миттєвий ефект переоцінки ризиків у всіх країнах. Падіння загальної вартості світового національного багатства становило 57 трлн дол. США (з 107 трлн до 50 трлн), у жовтні 2008 р. світові фондові ринки втратили приблизно 5 трлн дол. США внаслідок впливу інвестиційних ресурсів.
- Фінансова криза в Республіці Кіпр 2012-2013. Боргова, фінансова, бюджетна та економічна криза в березні 2013 року призвела до паралічу банківської системи країни та до переддефолтного стану. Сума вкладів у банках країни становить приблизно 835 % ВВП (середньоєвропейський рівень – 354 %) [18].

Із цього списку світових банківських криз можна спостерігати достатньо велику актуальність високорозвиненої та ефективної системи страхування депозитів (ССД), головна мета якої: захист інтересів вкладників, забезпечення довіри до банків та запобігання виникненню масових банківських криз.

Виникає логічне запитання, яка ж це ефективна ССД? На нашу думку, доцільно окреслити основні її риси:

- широка кампанія з інформування громадськості;
- чітко визначені вигоди, повноваження та обов'язки страхувальника депозитів;
- обов'язкова участь банків;
- тісна координація роботи задіяних установ;
- зважена цінова політика, що утримує від високих ризиків.

Таким чином, страхування вкладів посилює фінансову безпеку, запобігає виникненню паніки у банківському середовищі, захищає дрібних, менш інформованих вкладників. За незбалансованої ССД дисципліна ринку падає: вкладники менш зацікавлені в моніторингу діяльності банків, а банки схильні до збільшення своїх ризиків та отримання надприбутків. Іншими словами, надто "щедра" страхування депозитів може у негативному аспекті впливати на стабільність банківської системи [1, с. 49].

Проблеми стабільності функціонування банківської системи та її можливості повертати вклади виникли на ранніх етапах розвитку банківської справи. Перші спроби створення формальної системи страхування за участю державної влади відбулися ще в 1829 р. у США, але успіху не мали. Наприкінці XIX ст. кооперативні банки Німеччини створили першу недержавну систему взаємного гарантування вкладів, яка успішно розвивалась і стала основою сучасної системи [15].

Вирішальне значення мало створення ССД у 1934 р. під час економічної кризи. У той період усі банки, що входили до Федеральної резервної системи, яка виконує функції центрального банку, зобов'язані були вступити до Federal Deposit Insurance Corporation (Федеральна корпорація страхування депозитів, ФКСД). Решта комерційних та позичково-ощадних банків могли за своїм бажанням звернутися до ФКСД із проханням про вступ. А у 1934 р. прийнято Закон «Про федеральне страхування депозитів».

Наукові дискусії з цього приводу точилися протягом 10 років. Було розглянуто приблизно 150 законопроектів. Інтерес до цього питання в США можна пояснити унікальними особливостями побудови банківської системи. У США є багато тисяч дрібних та середніх банків, порівняно з європейськими країнами, для них була характерна більш пізня централізація банкотної емісії, а також спостерігалися численні банківські кризи. Створення FDIC в умовах світової економічної кризи мало вирішальне значення для подальшого розвитку банківської системи США.

Варто також зазначити, що, поряд із FDIC, у США діють відповідні корпорації страхування депозитів клієнтів банків у штатах. Банки, які перебувають у підпорядкуванні органів управління штатів, страхуються цими корпораціями, що фінансуються урядами штатів [3, 15].

FDIC – державна корпорація, яка функціонує під наглядом Конгресу та федерального уряду США, за значного ступеня самоуправління. Банки вносять до фонду обов'язкові щорічні платежі, при чому FDIC має право підвищувати ставки як до внесків банків-учасників, так і вимоги до розміру мінімального капіталу в разі необхідності та знижувати їх. Банки, які підконтрольні корпорації, не беруть безпосередньої участі в її управлінні. Банк, який застрахував у Федеральній корпорації свої депозити, може в будь-який час розірвати з нею відносини.

FDIC також має право виключити із системи страхового захисту ті банки, які були помічені в здійсненні незаконних схем або надмірно ризикованих операціях. Об'єктами страхування у Федеральній корпорації страхування депозитів є всі банківські внески, враховуючи гарантійні зобов'язання перед клієнтами. Страхуванню підлягають внески фізичних і юридичних осіб, державних і недержавних організацій [15].

Крім безпосереднього захисту банківських вкладів, корпорація наділена й іншими широкими повноваженнями. Наприклад, профілактика банкрутств за рахунок фінансової підтримки нестійких банків, участь в контролі та управлінні загальною ситуацією у сфері грошово-кредитного обігу та ін. [4, с. 32].

Вартий уваги той факт, що участь банків у системі гарантування може бути обов'язковою та добровільною (що характерно для континентальних країн Західної Європи). У США, Великій Британії, Канаді та Японії участь банків є обов'язковою. Як правило, страхування поширюється на всі види депозитів, за винятком міжбанківських, як юридичних, так і фізичних осіб, практично в усіх країнах є ліміти відповідальності страхових фондів за вкладами. Ці ліміти можуть бути граничною сумою застрахованого вкладу, відсотком покриття вкладу страхуванням.

У США FDIC користується незаперечним авторитетом у населення. Вкладники переконані, що корпорація тримає на контролі стан справ у кожній без винятку фінансово-банківській установі й у разі необхідності вживатиме необхідні заходи щодо підтримки банківської системи. [15].

Другою країною, де була через 30 років реалізована ССД, стала Індія. У 1962 р. була створена Корпорація із страхування вкладів (FIC). Так само, як і в США, поштовхом до її створення стало банкрутство та недовіра до банківських установ: Laxmi Bank та Palai Central Bank.

Пізніше аналогічні заходи щодо створення системи страхування депозитів були проведені й в інших країнах: Норвегії (1961 р.), Індії (1962 р.), Японії (1971 р.), Франції (1980 р.), Великобританії (1982 р.), Німеччині (1982 р.). З 1994 по 1999 роки системи страхування банківських депозитів уведені в Чехії, Угорщині, Румунії, Болгарії, Індонезії, Польщі, Казахстані, Україні, Білорусі. Також у травні 2002 року було створено Міжнародну асоціацію страховиків депозитів, місія якої – сприяти зміцненню фінансового сектору, зокрема, шляхом створення ефективних систем страхування депозитів [11, 4].

Загалом світові науковці виділяють такі типи систем страхування банківських депозитів:

- Американська. Вона спирається на досвід США та передбачає створення особливого державного чи підконтрольного державі органу, фінансування якого здійснюється спільно державою та банками. За таким варіантом всі банки, які здійснюють свою діяльність на території держави (в тому числі філіали і представництва іноземних банків), зобов'язані брати участь у системі гарантування вкладів. Законодавством країни визначається також коло учасників страхування, умови його проведення, а також розміри страхових внесків та страхових виплат. Подібні структури до американської існують у Великобританії, Канаді, Росії. Таку систему, як правило, запроваджують країни, що розвиваються, або такі, які вперше її вводять.
- Німецька (європейська). У Німеччині держава не має прямого впливу на страхові фонди, які належать банкам-співучасникам. Страхування здійснюється, як правило, через загальнодержавні банківські асоціації. Заслугує на увагу той факт, що сфера діяльності банківських асоціацій є дуже широкою і не обмежується лише страхуванням депозитів, тому безпосередньо в якості страховика виступають спеціально створені в їх межах фонди (наприклад, у Франції – Фонд депозитного страхування). Страхування банківських вкладів є суворо добровільним рішенням для кожного банку. Відповідно участь банків у такій системі є добровільною, а державне фінансування відсутнє.
- Змішана, коли система страхування містить елементи обох вищезазначених систем. Наприклад, у Японії корпорація страхування депозитів знаходиться в приватно-державній власності та управляється спільно Банком Японії та банками-членами корпорації. За аналогічними схемами побудовані системи страхування в Данії, Норвегії, Угорщині, Бельгії, Перу та ін. [15].

В Україні також створено Фонд гарантування вкладів фізичних осіб і він належить до змішаної системи, оскільки у нас є синтез американської та європейської систем страхування вкладів, де безпосередньо беруть на себе зобов'язання фінансування як держава, так і внески банків-учасників.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підсумовуючи дослідження, слід зазначити, що заощадження населення відіграють важливу роль у зростанні виробництва та реального сектору економіки шляхом залучення їх до банківської системи. Підвищення довіри до банків – це актуальне та нагальне завдання загальнодержавного значення. Світова фінансова криза та недосконалість банківської системи показали значну актуальність існування системи страхування депозитів. Функціонування ефективної і стабільної системи гарантування та страхування депозитів у разі банкрутства "хворого", неплатоспроможного або слабкого банку підтримує надійність та фінансову стійкість усієї банківської системи. Саме тому потрібно вдосконалювати систему гарантування вкладів фізичних осіб в Україні, і це буде покладено в основу наших подальших наукових досліджень.

Список літератури

1. Бакун, О. Гарантування вкладів – складова гарантії фінансової стабільності / О. Бакун // Вісник Національного банку України. – 2004. – №7. – С. 48–50.
2. Ватаманюк, О. З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз: монографія / О. З. Ватаманюк. – Л.: Видав. центр Львів. Нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2007. – С. 189.
3. Вовчак, О. Д. Вклади населення як важливе зовнішнє джерело фінансування банківської інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / О. Д. Вовчак – Режим доступу до ресурсу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/17_5/138_Wowczok_17_5.pdf.
4. Вовчак, О. Д. Страхова справа: підручник / О. Д. Вовчак. – К.: Знання, 2011. – 391 с.
5. Волосович, С. Сфера страхування депозитів: опыт США и возможности его адаптации в Украине / С. Волосович, В. Тринчук // Финансовые услуги. — № 1. — 2007. — С. 32–33.
6. Доходи та заощадження в умовах трансформації економіки України: науковий збірник / За ред. З. Г. Ватаманюка. – Львів: Інтереко, 2002. – 275 с.
7. Доланд, Э. Дж. Макроэкономика / Э. Дж. Доланд, Д. Линдсей; Пер. с англ. Б. Лукашевича и др. — СПб.: Литера плюс, 1994. — 406 с.

8. Доходи і заощадження в перехідній економіці України / В. Бандера, В. Буняк, О. Ватаманюк, Н. Дорофеева, Г. Коротка та ін. ; [С. Панчишин (ред.), М. Савлук (ред.)]. – К.: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – С. 243.
9. Єфременко, Т. І. Фінансова поведінка населення України / Т. Єфременко // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 2. – С. 170.
10. Жупанин, В. В. Заощадження населення як джерело залучення коштів в економіку України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / Жупанин В. В. – Київ, 2009. – 21 с.
11. Іщенко, О. Перспективи розвитку вітчизняної системи страхування депозитів у світлі євроінтеграції / О. Іщенко // Вісник НБУ. — 2008. — № 5. — С. 52—58.
12. Кейнс, Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. — М.: Гелиос АРВ, 1999. — 352 с.
13. Кізима, Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку / Т. О. Кізима; [вст. слово С. І. Юрія]. – К.: Знання, 2010. – 431 с.
14. Міщенко, В. І. Банківські операції: підручник / В. М. Міщенко, Н. Г. Слов'янська. – К.: Знання, 2006. – 727 с.
15. Страхування: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
16. Ткаченко, Н. В. Міжнародна практика побудови систем страхування депозитів [Електронний ресурс] / Н. В. Ткаченко // Фінансовий простір. – 2014. – № 4 (16). – Режим доступу: <http://fr.cibsc.k.ua/files/1404/14tnvmp.pdf>.
17. Фінанси: підручник / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. — 2-ге вид. переробл. і доповн. — К.: Знання, 2012. — 687 с.
18. Cyprus Financial Crisis: Deposit Confiscation [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://demonocracy.info/infographics/eu/cyprus_crisis/cyprus_crisis.html.
19. Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses // Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities European Commission, 7 / 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ec.europa.eu/economy_finance/publications.
20. Mishkin, F. S. Asymmetric Information and Financial Crisis: A Historical Perspective / F. S. Mishkin // National Bureau of Economic Research, 1991. – P. 108.
21. Neal, L. The Financial Crisis of 1825 and the Restructuring of the British Financial System / L. Neal // Review. – 1998. – may / june. – P. 53-76. (Federal Reserve Bank of St. Louis) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://research.stlouisfed.org/publications/review/98/05/9805ln.pdf>.
22. Samuelson, R. J. The Financial Crisis and the Great Depression / R. J. Samuelson // The Washington Post. – 2009. – April 20. – P. 13.
23. Sloman, J. Economics / J. Sloman. – London : Harvester Wheatsheaf, 1995.

References

1. Bakun, O. (2004). Harantuvannia vkladiv – skladova harantii finansovoi stabilnosti. Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy, 7, 48-50.
2. Vatanianuk, O. (2007). Zaoshchadzhennia v ekonomitsi Ukrainy: Makroekonomichniy analiz: Monohrafiia (p. 189). Lviv: Vydav. tsentr Lviv. Nats. un-tu im. Ivana Franka.
3. Vovchak, O. (2007). Vklady naseleennia yak vazhlyve zovnishnie dzherelo finansuvannia bankivskoi investytsiinoi diialnosti v Ukraini. Retrieved 2007, from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltnu/17_5/138_Wowczok_17_5.pdf.
4. Vovchak, O. (2011). Strakhova sprava. Retrieved 2011, from http://pidruchniki.com/10981205/strahova_sprava/strahuvannya_depozitiv.
5. Volosovych, S. (2007). Sfera strakhovanyia depozytov: Opit SSHa u vozmozhnosti eho adaptatsyy v Ukrainy. Fynansovie Usluhy, 1, 32-33.
6. Vatanianuka, Z. (2002). Doxody ta zaoshchadzhennia v umovax tranCFopmatsii ekonomiky Ukpainy (p. 275). Lviv.
7. Doland, E., & Lyndsey, D. (1994). Makroekonomika (p. 406). Saint-Petersburg: Lytera plus.
8. Bander, V., Buniak, V., & Vatanianuk, O. (2003). Dokhody i zaoshchadzhennia v perekhidnii ekonomitsi Ukrainy (p. 243). Kiev: Vydav. tsentr LNU im. Ivana Franka.
9. Iefremenko, T. (2002). Finansova povedinka naseleennia Ukrainy. Sotsiolohiia: Teoriia, Metody, Marketynh, 2, 170.
10. Zhupanyn, V. (2009). Zaoshchadzhennia naseleennia yak dzherelo zaluchennia koshtiv v ekonomiku Ukrainy : Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ek. nauk : Spets. 08.00.08 "Hroshi, finansy i kredyt" (p. 21). Kyiv.

-
11. *Ishchenko, O. (2008). Perspektyvy rozvytku vitchyznanoi systemy strakhuvannia depozytiv u svitli yevrointehratsii. Visnyk NBU, 5, 52-58.*
 12. *Keins, D. (1999). Obshchaia teoriia zaniatosti, protsenta y deneh (p. 352). Moscow: Helyos ARV.*
 13. *Kizyma, T. (2010). Finansy domohospodarstv: Suchasna paradyhma ta dominanty rozvytku (p. 431). Kiev: Znannia.*
 14. *Mishchenko, V. (2006). Bankivski operatsii (p. 727). Kiev: Znannia.*
 15. *Bazylevych, V. (2008). Strakhuvannia. Retrieved from <http://westudents.com.ua/glavy/89347-113-strahuvannya-depozitiv.html>.*
 16. *Tkachenko, N. (2014). Mizhnarodna praktyka pobudovy system strakhuvannia depozytiv. Retrieved 2014, from <http://fp.cibs.ck.ua/files/1404/14tnvmpp.pdf>.*
 17. *Yuriia, S., & Fedosova, V. (2012). Finansy domohospodarstv: Suchasna paradyhma ta dominanty rozvytku (p. 687). Kiev: Znannia.*
 18. *Cyprus Financial Crisis: Deposit Confiscation Retrieved 2014, from: http://demonocracy.info/infographics/eu/cyprus_crisis/cyprus_crisis.html.*
 19. *Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses. (2009). Retrieved 2009, from http://www.ec.europa.eu/economy_finance/publications.*
 20. *Mishkin, F. (1991). Asymmetric Information and Financial Crisis: A Historical Perspective. Retrieved from <http://www.nber.org/chapters/c11483.pdf>.*
 21. *Neal, L. (1998). The Financial Crisis of 1825 and the Restructuring of the British Financial System. Retrieved from <http://research.stlouisfed.org/publications/review/98/05/9805ln.pdf>.*
 22. *Samuelson, R. (2009). The Financial Crisis and the Great Depression. Washington Post, 13-13.*
 23. *Sloman, J. (1995). Economics. – London : Harvester Wheatsheaf.*

Стаття надійшла до редакції 03.04.2015 р.